

21.03.24

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

**GÜNLÜK BASIN
ÖZETLERİ**

**21 Mart 2024
Perşembe**

21.03.24

RESMİ GAZETE'DE BUGÜN

21 Mart 2024 Perşembe

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİK

— Bireysel Emeklilik Sisteminde Kısmen Ödeme Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

TEBLİĞLER

- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (No: 2024/1)
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (No: 2024/2)
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2024/5)

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

- Anayasa Mahkemesinin 27/12/2023 Tarihli ve E: 2020/52, K: 2023/223 Sayılı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 1/2/2024 Tarihli ve E: 2021/61, K: 2024/31 Sayılı Kararı

Zirai ilaçların onayına ilişkin esaslarda düzenleme

Bitki koruma ürünlerinin onaylanmasına ilişkin denemelerin, yetkilendirilmiş tüzel kişi veya kuruluşlar tarafından yapılması zorunlu olacak.

Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından hazırlanan "Bitki Koruma Ürünlerinin Onayına Esas Denemeleri Yapacaklar Hakkında Yönetmelik" Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

Yönetmelikle, bitki ve bitkisel ürünler ile mantarların yetiştirildikleri ve muhafaza edildikleri ortamlarda zararlı organizmalara karşı kullanılacak ticari formdaki bitki koruma ürünlerinin onayına esas biyolojik etkinlik, kalıntı, yan etki, başlangıç toksisitesi, direnç, toksikoloji ve ekotoksikoloji denemelerini yapacak tüzel kişi veya kuruluşların yetkilendirilmesiyle ilgili usul ve esaslar tespit edildi.

Buna göre, bitki koruma ürünlerinin onayına esas denemelerin Bakanlıkça yetkilendirilmiş tüzel kişi veya kuruluşlar tarafından yapılması zorunlu olacak.

Yetki alınmadan tüzel kişi veya kuruluşlarca yapılacak bitki koruma ürünlerinin onayına esas denemeler, değerlendirilmeye alınmayacak.

Denemenin planlanması, denemenin kurulduğu adres, denemenin kurulduğu adresin sahibi olan üretici bilgileri gibi verilerle bütün iş ve işlemler kayıt altına alınacak.

21.03.24

Bu işlemler için Bakanlıkça "Bitki Koruma Ürünlerinin Onayına Esas Deneme Kayıt Sistemi" oluşturulacak ve sistemin kullanılması zorunlu olacak.

Bitki koruma ürünleri deneme yetki belgesine sahip tüzel kişi veya kuruluşlar, yapacakları her deneme konusu için bünyelerinde bitki koruma ürünü deneme uzmanı yeterliliğine sahip en az 1 kişi görevlendirecek.

Söz konusu belgeyi almak isteyen tüzel kişi veya kuruluşlar, ilgili bilgi ve belgelerle genel müdürlüğe fiziki veya elektronik ortamda müracaat edecek.

Deneme yetkisi verilenler kontrol edilecek

Denemeleri yapmak üzere yetkilendirilmiş tüzel kişi veya kuruluşlar, belirli dönemlerde kontrol edilecek. Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce deneme yetkisi almış tüzel kişilerin bir yıl içerisinde belgelerini yönetmelik hükümlerine göre yenilemeleri gerekecek.

Tabldotta fiyatlar son 1 yılda %127 arttı

Gıda enflasyonunun yüksek seyretmesi ve et fiyatlarındaki artışla beraber tabldot yemek fiyatı bir yılda yüzde 127 arttı. Geçen yılın mart ayında bir öğün tabldot 55 lirayken, bu yılın aynı döneminde 125 liraya yükseldi. Sözleşmelerin ise bir aya kadar inmeye başladığı belirtiliyor. Dünya Gazetesi

Mehmet Hanifi GÜLEL

Hazır yemek sektörü enflasyonist ortamda hareketli bir dönemden geçiyor. 2023'te yıllık gıda enflasyonunun yüzde 72.2 olarak gerçekleşmesi ve yeni yılda da aylık olarak yükselişini sürdürmesi, tabldot yemek fiyatında da sürekli revizeler yapmak zorunda bırakıyor.

Gıda enflasyonun yanı sıra yeni yılla beraber et fiyatlarının hızla yükselmesiyle tabldot yemeğin fiyatı 1 yılda yüzde 127 arttı. 2023'ün Mart ayında 55 lira olan tabldot yemek, bu yılın aynı döneminde 125 liraya yükseldiğini belirten TOBB Türkiye Hizmetler Meclisi Yönetim Kurulu Başkanı ve Türkiye Yemek Sanayicileri Dernekleri Federasyonu (YESİDEF) Başkanı Hüseyin Bozdağ, sözleşmelerinin de 1 aya kadar inmeye başladığını söyledi.

Enflasyonist bir ortama geçtikten sonra yemek sanayinde bir yıllık olan sözleşmelerin iki aya kadar indiğini aktaran Bozdağ, önceki yıllarda yapmış oldukları yıllık sözleşmelerin hepsini neredeyse iki ve üç aya kadar düşürdüklerini bildirdi. İki aylık teklifler de verdiklerini ve müşterilerde de artık böyle taleplerin geldiğine dikkat çeken

Bozdağ, "Fiyatları her ay deklare ederek sözleşme yaptığımız yerler de var. Dolayısıyla bu hem müşteriyi tatmin ediyor hem de bizi tatmin ediyor.

Üç aylık ya da dört aylık aldığınız zaman, birinci ayda aldığınız fark, geri kalan üç ayı kurtarmıyor. İş insanları da artık buna alışık. Kendileri de ham maddelerini alırken bir ay sonra aynı fiyattan alamadıklarını biliyorlar. Şu ana kadar sözleşmelerin yüzde 10'u 1 aylık şekilde kabul edebilir duruma geldi. Böyle devam ederse bir süre sonra bu oran yüzde 50'ler ve yüzde 60'lara kadar çıkar. Bütçeleri tutmayan firmalara karşı biz de fedakarlık ediyoruz" dedi.

Dört çeşit yemek 125 liraya çıktı

Yılbaşında dört çeşit tabldot yemek fiyatının 95 lira olduğunu ve şu anda 120 ile 125 liraya yükseldiğini bildiren Bozdağ, enflasyon ile beraber en çok ete zam geldiğini ve bugün aşağı yukarı bir kilo etin 470-480 lira bandında olduğunu ilettiler.

Son dönemde Et ve Süt Kurumu'yla yapmış oldukları anlaşmayla kısmi olarak et alabildiklerini ifade eden Bozdağ, "Bizim tabii en temel kullandığımız ürün kırmızı et, kırmızı et düşmediği müddetçe yemek fiyatlarının düşme şansı yok. Sonuç itibariyle fiyatlandırmalarımızı piyasa şartlarına göre yapıyoruz. Yaz aylarıyla yaş sebze meyve fiyatların gerilemesiyle enflasyonun bir parça daha gıda tarafından düşeceğini öngörüyoruz ama işçilik tarafından da sürekli bir artış olduğunu görüyoruz. Şu anda aşçı, aşçı yardımcısı ve bulaşıkçı konusunda çok ciddi bir problem çekiyoruz.

Asgari ücretle kimseyi çalıştıramıyoruz. Neredeyse ortalama ücretler sigorta vesaire dahil 1200 ile 1300 dolarlara geldiği bir ortamdayız. Dolayısıyla hizmet tarafında baktığınızda, gıda da enflasyon düşse bile bizim insan kaynakları ve işçi ücretlerinden dolayı sürekli yüksekte kalacak" diye konuştu. Şu anda birçok yemek firmasının finansmana ulaşamadığı için mecburen kredibilitesi yüksek firmalarla çalışıp, işini döndürmeye çalıştığını vurgulayan Bozdağ, "Vadeleri kısa tutmaya çalışıyoruz. Nakit çalışmaya gayret ediyoruz.

Çünkü finansman maliyeti çok yüksek. Eskisi gibi dört aylık, beş aylık, altı aylık çeklerle çalışmıyoruz ve tahsilata yoğunlaşıyoruz. Devlet ihracatla büyürken, ihracat için çalıştıracağı işçinin yemeğini de biz yapıyoruz. Dolayısıyla ben bunu yaparken işverene ya da sanayiye ya da ihracata ne kadar ekonomik yemek verirsem işveren de o kadar para kazanacak demektir.

Dolayısıyla bir ihracatçı hangi kalem ürünlerden, hangi desteklerden faydalanıyorsa yemek sanayici de o desteklerden faydalanmalı. Birincisi sanayideki teşviklerden sanayici olmamıza rağmen faydalanamıyoruz. İkincisi, Et ve Süt Kurumu'nun sağladığı desteklerin tüm Türkiye'ye yayılması lazım.

Sadece İstanbul ve Ankara destek var. Maalesef bütün üyelerimizi kapsamıyor. Üçüncü olarak mutlaka biz de Eximbank'tan reeskont gibi kredilerden yararlanarak,

21.03.24

kolay ulaşabileceğimiz teşviklere ulaşmamız lazım. Bunun için Hizmet İhracatçıları Birliği'nin içinde gastronomi ve catering bölümünü açtık ve Ticaret Bakanlığımızdan bekliyoruz" açıklaması yaptı.

Seçimler 40 milyar liralık iş hacmi yarattı

Güncel fiyatlardan daha aşağı 65 lira 80 lira yemek teklif ediyorsa hem müşterinin hem de üretenin merdiven altı olduğunu dile getiren Hüseyin Bozdağ, 65 liraya bugün yemek alan işverenin kendini gıdayla zehirlediğini söyledi.

Ramazan ayının bereketiyle geldiğini ve gastronomi tarafında 40 milyar liralık yeni bir pazarın oluştuğunu aktaran Bozdağ, "Ramazan'ın yanı sıra seçimlerde kumanya dağıtımı da 40 milyarlık bir pazar oluşturdu. Ramazan ve seçimler toplamda 80 milyar liralık bir iş hacmi oluşturdu. Ramazan'ın açığı böyle kapattık ve biraz bize can suyu oldu" dedi.

İSTİB'den pestisit çağrısı: Hasattan önce denetlensin

İstanbul Ticaret Borsası (İSTİB) Başkanı Ali Kopuz, Türkiye'de tarımsal üretimin en büyük sorunlarından birinin bilinçsiz zirai ilaç kullanımından kaynaklanan pestisit kalıntısı olduğunu belirterek, "Pestisit hasattan önce denetlenmeli ve tarımsal destekler pestisit testini geçen ürüne verilmeli." dedi.

İstanbul Ticaret Borsası (İSTİB) Başkanı Ali Kopuz, bilinçsiz zirai ilaç kullanımından kaynaklı pestisit kalıntılarına ilişkin açıklama yaptı. Kopuz, açıklamasında zirai ilaç kalıntılarının bir taraftan sağlık için büyük bir tehdit oluşturduğunu, diğer taraftan ise ciddi maddi kayıplara yol açtığını vurguladı.

Pestisit sorununun tarımın kanayan yarası olduğunu belirten Kopuz, "Bu sorunun en önemli nedeni ise zirai ilaçların bilinçsiz kullanımı. Üreticilerimiz zirai ilaçları, ürünlerinin riske girmesinden endişelenerek gereğinden fazla kullanıyor. Sonuçta mahsul haşere veya yabancı otlar gibi zararlılardan kurtuluyor ama bizzat kendisi zararlı hale geliyor, insan sağlığını tehdit ediyor." şeklinde konuştu.

Pestisit kalıntılı ürünlerin birçok hastalığa neden olmasının yanı sıra kaynak israfına da yol açtığını kaydeden Kopuz, şu ifadeleri kullandı: "Öncelikle sağlık harcamalarının artmasıyla sosyal güvenlik dengesini bozuyor. İkinci olarak da ihracat gelirimizi olumsuz etkiliyor. Türkiye'den ihraç edilen tarımsal ürünlerin, zirai ilaç kalıntıları yüzünden iade edildiğine sıklıkla şahit oluyoruz. Bu durum sadece ihracat

21.03.24

gelirimizi düşürmüyor, aynı zamanda kaynak ve emek israfına sebep oluyor. Ürünün ekiminden, hasat sürecine, nakliyesinden pazarlamasına kadar tüm harcama ve emekler boşa gidiyor. Bu sebeple, pestisit denetimleri, ziraat mühendislerinin kontrolünde hasat öncesi ilaçlama döneminde tarlada yapılmaya başlanmalı ve her aşamada tekrar edilmelidir."

"Tarımsal hasılamızda çok ciddi artış sağlamamız mümkün"

Ali Kopuz, tarımsal desteklemelerin tarlaya verilmesinin yol açtığı sorunlara dikkati çekerek, destekler tarlaya verildiğinde ve o arazinin ekilip ekilmediği denetlenmediğinde ciddi bir kaynak israfı olduğunu vurguladı.

Hem tarımsal desteklerin boşa harcanmasının hem de pestisit sorununun önüne "desteklerin pestisit denetiminden geçen ürünlere verilmesiyle" geçilebileceğini kaydeden Kopuz, Türkiye'nin tarımsal hasılasının sürekli artmasına rağmen potansiyelinin çok daha fazla olduğuna dikkati çekti.

Kopuz, "Ürüne destek vererek, pestisit sorununu çözerek ve gıda kaybını azaltarak bile tarımsal hasılamızda çok ciddi artış sağlamamız mümkün." dedi.

TVF ilk murabaha finansmanını gerçekleştirdi

Türkiye Varlık Fonu (TVF), BAE merkezli Sharjah Islamic Bank'tan (SIB) 100 milyon dolar tutarında murabaha finansmanı sağladı.

Dođan Yatırım Bankası, Türkiye Varlık Fonu'nun (TVF) Sharjah Islamic Bank (SIB) ile imzaladığı 100 milyon dolar değerindeki İslami finansman anlaşmasında finansal danışman ve koordinatör olarak yer aldı. İşlem, Sharjah Islamic Bank tarafından dünyada bir varlık fonuna sağlanan ilk karşılıklı murabaha finansmanı olma niteliği taşıyor. TVF'nin bu ilk uluslararası İslami finansman anlaşması, 3 yıl vadesi ile fonlama kaynaklarını çeşitlendirme stratejisinin önemli bir parçasını oluşturuyor.

TVF Genel Müdürü Arda Ermut, ilk kez gerçekleştirilen işlemin, finansal piyasalarda iyileşme ve derinleşmeyi destekleme misyonu ile sürdürülebilir kalkınma vizyonunun bir parçası olduğunu söyledi. Ermut, "Ülkemizin İslami finansın önemli bir aktörü olması, bu alandaki enstrümanların çeşitlendirilmesi ve bereketli bir döngü oluşturulması için TVF olarak çalışmalarımıza devam ediyoruz" dedi. Sharjah Islamic Bank CEO'su Mohamed Abdalla da dünya genelinde ilk defa bir devlet varlık fonuna yönelik murabaha finansmanı sağlayarak Türkiye'yi desteklemekten memnuniyet duyduklarını dile getirdi. Abdalla, "Bu aynı zamanda Türkiye gibi ülkelerin stratejik kuruluşlarının finansman ihtiyaçlarına yanıt verme kararlılığımızın da bir göstergesi niteliğindedir" diye konuştu.

Dođan Yatırım Bankası Genel Müdürü Hulusi Horozođlu ise, "Bölgesel ve uluslararası yatırımcılarla olan yakın ilişkilerimizi kullanarak, müşterilerimize ve Türkiye ekonomisine yenilikçi finansman alternatifleri ve yatırım bankacılığı ürünleriyle çözüm sağlamaya ve değer katmaya devam edeceğiz" görüşünü paylaştı.

Swap hariç net rezervler tarihi en düşük seviyesinde

TCMB'nin son haftalardaki döviz satışı 20 milyar dolara ulaşırken, swap'lar hariç net döviz rezervi de -62,8 milyar dolara inerek yeni rekorunu gördü.

Şebnem TURHAN

Durdurulamayan döviz talebi Merkez Bankası rezervlerini olumsuz etkiliyor. Bankacıların yaptığı hesaba göre sadece pazartesi ve salı günü swap hariç net rezervlerde kayıp 3.1 milyar dolara ulaştı. Bu kayıpla swap hariç net rezerv -62.8 milyar dolara gerileyerek tarihi en düşük seviyesine indi.

Yerel seçimler öncesi yükselen döviz talebi Merkez Bankası yeni yönetiminin göreve geldiğinden bu yana topladığı rezervlerin de erimesine yol açtı. Merkez Bankası verileri ve ekonomistlerin bu verilerden yaptığı hesaba göre haftanın ilk iki günü swap hariç net rezervlerde 1.7 ve 1.4 milyar dolarlık daha kayıp gözlendi. Böylece swap hariç net rezervler -62.8 milyar dolara gerileyerek 2 Haziran 2023'teki -61.2 milyar dolarlık tarihi zirvesini de geride bıraktı. Bunun yanı sıra 22 Aralık'tan bu yana rezervlerdeki kayıp da 26 milyar 666 milyon dolara çıktı. Merkez Bankası yeni yönetiminin göreve geldiği ve ilk faiz artırımını yaptığı 23 Haziran haftasından 22 Aralık'a kadar 7 ayda topladığı 25 milyar 141 milyon dolar rezerv 12 hafta 1 günde kaybedildi.

Döviz sepeti bu yıl yüzde 10,98 yükseldi

Yurtiçi yerleşiklerin yoğun döviz talebi ve yabancıların çıkışı Merkez Bankası rezervlerini de olumsuz etkiliyor. Dolar/TL geçen yıl sonundan bu yana neredeyse 3 liralık yükseliş yaşarken, Euro/ TL 2.4 liraya yakın arttı. Dolar ve Euro'nun eşit ağırlığıyla oluşan döviz sepeti de aynı dönemde yüzde 10,98 yükseldi. Döviz sepeti sadece mart ayında ise yüzde 6,12 yükselerek TL mevduat getirisini geride bıraktı. 20 günlük bu yükselişin TL mevduat getirisinin üzerinde olması ekonomistlere göre, yurtiçi yerleşiklerinin döviz talebinin devam etmesi riskini barındırıyor. Dolar yılbaşından bu yana yüzde 9,91, Euro/TL yüzde 7,26 yükseldi. Doların ve Euro'nun mart ayında TL karşısında yükselişi de yüzde 3,71 oldu.

Serbest piyasa ile fark 1 liraya dayandı

Döviz talebi özellikle fiziki döviz talebi serbest piyasa ile bankalararası piyasa arasındaki döviz fiyat farkının da açılmasına neden oldu. Dün neredeyse 1 liraya ulaştı bankalararası piyasa ile serbest piyasa arasındaki fiyat farkı. Bankalararası piyasada dolar 32.39 liradan satılırken serbest piyasada 33.12 liradan alıcı buldu. Euro ise bankalararası piyasada 35.12 liradan satıldı, serbest piyasada ise fiyat 35.90 lira oldu.

İki iş gününde kayıp 3.1 milyar dolar

Tüm bu artan talep, kur korumalı mevduat dönüşleri bunun yanı sıra yabancıların TL varlıklardan çıkışı Merkez Bankası rezervlerinde erimeyi hızlandırdı. Bankacılık uzmanlarının yaptığı hesaplama göre 15 Mart ile biten haftada ki Merkez Bankası bu verileri bugün açıklayacak, swap hariç net rezervlerde bir önceki haftaya göre 5.8 milyar dolar kayıp yaşandı. Böylece 15 Mart ile biten haftada swap hariç net rezervler -59.7 milyar dolara geriledi. Yeni hafta da yine ekonomistlerin hesaplamalarına göre kayıpla başladı. Döviz talebi bugün toplanacak Merkez Bankası Para Politikası Kurulu toplantısı öncesinde güçlü girdi haftaya ve yine ekonomistlerin hesaplamalarına göre sadece pazartesi günü kayıp 1.7 milyar dolar oldu. Salı günü ise 1.4 milyar dolar daha eridi. Böylece yine bankacıların hesaplamalarına göre swap hariç net rezerv -62.8 milyar dolara gerilemesine yol açtı. Swap hariç net rezervlerde böylesi büyük negatif seyir en son yeren seçim sonrası 2 Haziran haftasında -61.2 milyar dolar ile yaşanmıştı. Salı günü rakam geçen yıl haziran başındaki veriyi de geride bıraktı.

25.14 milyar dolar rezerv biriktirmişti

Merkez Bankası yeni yönetimi göreve geldiğinden bu yana rezerv biriktirme politikasına da sık sık dikkat çekti. Aslında 22 Aralık ile biten haftaya kadar da rezerv biriktirmeyi başardı Merkez Bankası. Swap hariç net rezervlerdeki değişime göre ilk faiz artırımının yapıldığı PPK toplantısının olduğu 23 Haziran ile biten haftadan 22 Aralık ile biten haftaya kadar Merkez Bankası 25 milyar 141 milyon dolarlık rezerv artışı sağladı. Yaklaşık 7 ayda sağlanan bu rezerv artırımının en güçlü haftaları ise 10 Kasım ile 22 Aralık dönemindeki 20 milyar dolarlık rezerv artışı oldu.

Geçen hafta net rezervlerde 1.2 milyar dolar kayıp

QNB Finansbank ekonomistlerinin TCMB'nin analitik bilançosundan yaptıkları hesaba göre dış varlıklar 15 Mart haftasında 2.6 milyar dolar azaldı. Ekonomistler brüt döviz rezervinin de benzer değişimle 127.9 milyar dolar olduğunu tahmin etti. Geçen hafta içerisinde bankaların TCMB'de zorunlu karşılık ve teminat depo çerçevesinde tuttıkları döviz miktarının 1.4 milyar dolar azalmasının brüt rezervi olumsuz etkilediğini belirten ekonomistler bunu hariç tutan net rezervin ise 1.2 milyar dolar azalışla 19.6 milyar dolar olduğunu hesapladı. Swap hariç net rezerv de önceki haftaya göre 5.8 milyar dolar azalışla -59.7 milyar dolara geriledi. Net rezerv içinde değerlendirilen yurtiçi bankalarla yapılan swap hacminin 15 Mart haftasında 4.6 milyar dolar artmasının net rezervi olumlu etkilediğini vurgulayan QNB Finansbank ekonomistleri kamunun döviz mevduatının ise incelenen hafta içerisinde 0.4 milyar dolar düştüğünü kaydetti. Sonuç itibariyle, bu işlemlerin net rezervin geçen hafta 4.2 milyar dolar yükselmesine yol açtığını hesaplayan ekonomistler "Bu da bunun dışında kalan işlemlerle (ihracat döviz alımları, reeskont kredi ödemeleri, kamu kurumlarına ve piyasaya döviz satışları, yurtdışı bankalarla depo/swap işlemleri vs.) nette 5.4 milyar dolar döviz çıkışı olduğu anlamına gelmektedir" dedi.

Sadece mart ayında 16.6 milyar dolar eridi

22 Aralık'tan sonra işler karışmaya başladı. Hem kur korumalı mevduat hesapları dönüşü gelen talep hem de yerel seçim nedeniyle yurtiçi yerleşiklerin artan döviz talebi rezervlerde erimeyi hızlandırdı. 22 Aralık'tan 19 Mart gününe kadar yani 12 hafta 2 günde swap hariç net rezervlerden yapılan hesaplama göre Merkez Bankası 26 milyar 666 milyon dolar rezerv harcadı. Sadece mart ayında 19 gündeki kayıp 16 milyar 593 milyon dolar oldu. Ekonomistler yeni haftanın çok güçlü döviz talebiyle başladığını son dönemde zaten Merkez Bankası'nın günlük ortalama 1.3 milyar dolar civarında döviz satışı gerçekleştirdiğini hatırlatarak bu hafta rezervlerdeki kaybın çok daha keskin olabileceğine dikkat çekti.

Asgari ücrete zam gelecek mi? HAK-İŞ'ten önemli açıklama

Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu (HAK-İŞ) Genel Başkanı Mahmut Arslan, "Eğer enflasyondaki bu yükseliş ve fiyatlardaki bu artış söz konusu olursa doğal olarak bu tartışmalar hızlanacaktır. Temmuz ayındaki şartlara göre hem Sayın Bakanla hem de kamuoyundaki diğer aktörlerle konunun görüşülmesi gerekmekte" dedi.

HAK-İŞ tarafından basın mensuplarının davetli olduğu iftar programı düzenlendi. Birçok medya kuruluşunun temsilcilerinin katılım sağladığı programda konuşan HAK-İŞ Genel Başkanı Mahmut Arslan, çalışma hayatı ve ülke gündemi hakkında açıklamalarda bulundu.

“Filistin için 15 milyon liralık yardım toplandı”

Gazze’de yaşayan insanların başta yaşama hakkı olmak üzere temel haklarını savunmanın tarihi ve insani sorumluluk olduğunu söyleyen Arslan, özellikle 7 Ekim’deki olayların ardından Konfederasyon olarak olağanüstü toplandıklarını dile getirdi. Türkiye’de çeşitli mitinglerle farkındalık oluşturduklarını ve yardım kampanyaları başlattıklarını ifade eden Arslan, "Konfederasyonumuzun Yönetim Kurulu ve sendikalarımızla bir yardım kampanyası başlattık ilk etapta yaklaşık 15 milyonluk bir kaynak oluşturduk" açıklamasında bulundu.

Arslan Türk Kızılayı öncülüğünde yardımların doğrudan Gazze’ye ulaştırılması şartıyla bir anlaşma gerçekleştirdiklerini söyleyerek, ilk etapta 5 milyon liralık bir

kaynağın yardım olarak Gazze'ye ilettiklerini belirtti. Türkiye'nin tüm girişimlerine rağmen Filistin'de bir türlü ateşkesin sağlanamadığını anımsatan Arslan, "Türkiye bu konuda ilk günden beri İsrail'in saldırılarına karşı ciddi şekilde tepki koydu. Biz hükümetimizden bu konuda daha fazla destek istiyoruz. Filistin için daha fazlası yapılabilir. Sivil toplumun daha fazla inisiyatif almasını ve destek vermesini istiyoruz. Çünkü birçok ülkede olduğu gibi Gazze'deki masumların ve mağdurların da gözü Türkiye'de. Türkiye'den bir şeyler bekliyorlar. Biz o beklentileri karşılamak için canla başla çalışıyoruz. Filistin, bizim temel meselelerimizden birisi. Ateşkesin bir an evvel gerçekleşmesini istiyoruz. Bunun için mücadele etmeye ve bunu savunmaya devam edeceğiz" dedi.

"Yabancı işçilere değil yasadışı çalıştırılan işçilere karşıyız"

Arslan, yabancı işçilerin Türkiye'deki varlığı hakkında da ise, "Eğer biz 'yabancı işçiye karşıyız' dediğimiz zaman ülkemizde yaklaşık 5 milyona yakın misafirimiz var. Bunların bir kısmı savaştan kaçıp ülkemize gelmişler, bir kısmı başka yollarla ülkemize gelmiş sığınmış insanlar. Prensip olarak biz Suriyeli işçi çalıştırılmasına asla itirazımız yok. Biz yasal mevzuata uygun olarak çalıştırılmasını istiyoruz. Gerekli çalışma izinleri alınarak insanlar çalıştırılmalı. Bu konu hakkında da bir 'yüzde 10'dan fazlasını geçmeyecek' şeklinde bir mevzuatımız var. Bizim itirazımız yasalara uygun olmayan kaçak işçi çalıştırılmasıdır" değerlendirmesinde bulundu.

"Enflasyondaki yükseliş devam ederse asgari ücret tartışmaları hızlanacak"

Sene başında belirlenen asgari ücretin '2024 yılı için sadece 1 seferlik belirlenmesi' hakkında konuşan Arslan, asgari ücrette ara zammın yapılması için enflasyondaki yükselişe bakılması gerektiğini kaydetti. Arslan, "Eğer enflasyondaki bu yükseliş ve fiyatlardaki bu artış söz konusu olursa doğal olarak bu tartışmalar hızlanacaktır. Temmuz ayına geldiğimiz zaman da tablo önümüzde olacaktır. O zamanki şartlara göre hem Sayın Bakanla hem de kamuoyundaki diğer aktörlerle konunun görüşülmesi gerekmekte. Tabii bir asgari ücret tespit komisyonunun bir tarafı olmadığımız için bizden ziyade asgari ücret tespit komisyonunun üyeleri olan işçi, işveren ve hükümetin bu konuda ortak bir tavır geliştirmesi gerekiyor. Burada işin püf noktası şu; Asgari ücret tespit komisyonunu Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı toplantıya çağırıyor. Dolayısıyla Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı burada belirleyici olacak. Bakanlığın o zamanki tavrına göre biz de kendi düşüncelerimizi ortaya koyacağız" dedi.

Emekliye ek zam, son açıklama AK Parti'den geldi: 'Çalışma yürütülüyor' diyerek duyurdu

Yerel seçimler yaklaşırken emekli maaşlarında artış kamuoyunun gündeminde yer alıyor. SSK, Bağ-Kur emekli zammı yüzde 49,25'e, en düşük emekli maaşı 10 bin TL'ye çıkarıldı. 3 bin liraya yükseltilecek emekli bayram ikramiyesi ödemesi beklenirken AK Parti Genel Sekreteri Fatih Şahin'den emekliye ek zamlarla ilgili son açıklama geldi. Peki, emekliye ek zam var mı?

SSK, Bağ-Kur ve memur emeklisi Ocak döneminde yüzde 49,25 zam alırken, en düşük emekli maaşı 10 bin TL olarak belirlendi. Yerel seçimlere sayılı günler kala milyonlarca emeklinin gündeminde ek zam var. Emekli maaşlarına zamlarla ilgili son açıklama AK Parti Genel Sekreteri Fatih Şahin tarafından yapıldı.

Emekli maaşlarına zam yapılacak mı?

Katıldığı bir canlı yayında "Emekliler bir sürpriz bir müjde bekliyor emekliler. Var mı bu yönde bir çalışma?" sorusuna cevap veren Şahin, "Biz her zaman milletimizin beklentileri, şikayetleri doğrultusunda siyaset yaptık, yapmaya devam edeceğiz. Vatandaşımızın gündeminde ne varsa, derdi ne ise onu masamıza koyuyoruz. Bu mesele ile ilgili de çalışmalar var. Çalışmalar olgunlaşınca sayın Cumhurbaşkanımız kamuoyu ile paylaşacaktır" ifadelerini kullandı.

21.03.24

Bu konudaki beklentilerin farkında olduklarını ifade eden Şahin, "Beklentileri her zaman karşılamış bir siyasi anlayışa sahip olduğumuzu unutmayalım. Şu an devam eden çalışmalarımız var. Bu konuda çok önemli adımlar attık ama görüyoruz ki hala serzenişler var. Bunlara hak veriyoruz. Bizimle bunu paylaşmalarından memnunuz. Sorunun çözümünü bizden beklemelerinden memnunuz" dedi.

AK Parti Grup Başkanvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu da geçtiğimiz günlerde, emekli maaşlarına ek zam gündemiyle ilgili konuştu. Akbaşoğlu, emeklilerin aylıklarındaki iyileştirme için seçim sonrasını işaret ederek, Meclis'in nisan ayında çalışmalarına başladıktan sonra konunun ele alınacağını söyledi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan: Pahalılıkla sınıyoruz

Yerel seçim mitinglerine devam eden Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Isparta ve Burdur'da konuştu. Erdoğan, Isparta'daki konuşmasında, "Pahalılıkla sınıyoruz, üstesinden geleceğiz" dedi.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Isparta ve Burdur'da vatandaşlara seslendi. Isparta'da yaptığı konuşmada, "Bugün de hayat pahalılığıyla ve onun bir sonucu olarak sabit gelirli insanlarımızın refah kaybıyla sınıyoruz." diyen Erdoğan, "Genel ekonomik göstergeler gayet iyi. Enflasyon düştükçe ekonomideki olumlu tablonun getirilerini çalışanlarımıza ve emeklilerimize daha iyi yansıtma imkanı bulacağız" ifadelerini kullandı.

Cumhurbaşkanı ve AKP Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan, partisinin Isparta Mitingi'nde açıklamalarda bulundu.

Erdoğan'ın konuşmasından öne çıkanlar şöyle:

"Sevginiz ve vefanız için her birinize ayrı ayrı şükranlarımı sunuyorum. Biz de sizden aldığımız güçle emin adımlarla yürüyoruz. Türkiye son 10 yıldır terörden darbe

21.03.24

girişimine kadar ardı arkası kesilmeyen nice sınamalara maruz kaldı. Asrın felaketi depremler üzerimizdeki yükü daha da artırdı. Şu anda geldiğimiz noktada yerel seçimlere gidiyoruz. Sabit gelirlielerin refah seviyesiyle sınanıyoruz. Allah'ın izniyle bunların üstesinden geleceğiz.

"EKONOMİK GÖSTERGELER GAYET İYİ"

Ülkemizin hedeflerinden sapmasına izin vermedik. Uyguladığımız ekonomi programının sonuçlarını yılın ikinci yarısından itibaren göreceğiz. Genel ekonomik göstergeler gayet iyi. Enflasyon düştükçe etkisi görülecek. Enflasyon düştükçe ekonomideki olumlu tabloların getirilerini çalışanlar ve emekliye daha iyi yansıtacağız. Şu anda 35 bin kişi burada.

"5.NESİL UÇAK YAPABİLEN 4 ÜLKEDEN BİRİ OLDUK"

Milli gelirimizi 2 kat daha yükseltebiliriz. Ama bunu sadece eleştirerek değil çalışarak hem de çok çalışarak yapmamız gerekiyor. Bize tabanca vermiyorlardı şimdi bizim yerli tabancalarımıza dünyanın dört bir yanından talep var. İHA teknolojisinde dünyanın ilk 3 ülkesinden biriyiz. KAAN ile dünyada 5.nesil uçak yapabilen dört ülkeden biri olduk. Daha düne kadar dışa bağımlı olan savunma sanayii bizimle birlikte yüzde 80 yerli hale geldi.

"MİLLETİMİZİN MORALİNİ ÇÖKERTME TAKTİĞİ UYGULUYORLAR"

Kim bu ülkenin yandığını bittiğini söyleyerek umutsuzluk saçıyorsa kafasında başka hesap vardır. Milletimizin moralini çökertme taktiği uyguluyorlar. Bu milletin morali en zor şartlarda verdiği milli mücadelede çökmedi.

"BURUK BİR RAMAZAN YAŞIYORUZ"

Gazze katliamının üzüntüsüyle buruk bir ramazan yaşıyoruz. Bilinen ve bilinmeyen yardımlarla Gazze'nin yanındayız. "

"DESTE DESTE DOLARLARLA SEÇİM KAZANMAK İSTİYOR"

CHP'nin belediye başkan adayı deste deste dolarla seçim kazanmak istiyor. Isparta'daki kardeşlerim İstanbul'daki hemşehrilerini arayıp onları da uyardıklarını istiyorum."

BURDUR'DA AÇIKLAMALAR

Cumhurbaşkanı Erdoğan Isparta'nın ardından Burdur'da açıklamalarda bulundu. Erdoğan'ın açıklamalarından öne çıkanlar şöyle:

"31 Mart seçimlerine 10 gün kaldı. 31 Mart'ta yerelde kimler ve hangi zihniyet tarafından yönetileceğimizin tercihini yapacaksınız. Seçimde Burdur gerçek belediyecilikten yana olacak.

21.03.24

Sınır ötesindeki kaygıların hiç birini biz yaşamıyoruz. Ama bizim de sıkıntı ve zorluklarımız var. Deprem yaralarını sarmaya devam ediyoruz. Deprem bölgesini ayağa kaldırmadan hiç birimizin gönlü rahat edemez. O bölgeye sırtımızı dönemeyiz.

"ENFLASYONU TEK HANEYE İNDİRMEYE ÇALIŞIYORUZ"

Emeklilerimizin bayram ikramiyelerini nisanın ilk haftasında hesaplarına yatırıyoruz. Asıl amacımız kalıcı refah artışını sağlamaktır. Çalışanlarımızı, memurumuzu emeklimizi enflasyona ezdirmeyeceğiz. Bunun için enflasyonu tek haneye indirmeyi amaçlıyoruz. Sizlerden biraz daha sabır biraz daha dayanışma bekliyorum. Muhalefetin laf olsun torba dolsun açıklamalarına itibar etmeyeceğinizi biliyorum.

ÖZGÜR ÖZEL'İN AÇIKLAMALARINA TEPKİ

CHP'nin DEM'den transfer ettiği adaylardan biri çıkıp İstanbul'un bir ilçesi ile ilgili akla zarar açıklamalar yapıyor. Özgür efendi de akılla bağdaşmayacak garip darbe açıklamaları yapıyor. Özgür efendi bu darbe sözlerini bıraksın. Yanına İBB Başkanı'nı da alsın Türk siyasetine bulaştırdığı bu lekeden özür dilesin. Biz şehirlerimizi bütmenin derdindeyiz, onlar ise ceplerini doldurup koltuklarını koruma derdinde."

21.03.24

İşte yoksullaşmanın devlet eliyle yapılmış resmi!

Alaattin AKTAŞ

21 Mart 2024 Perşembe

Amerikalı ünlü yazar Ralph Waldo Emerson'ın insanın hayata bakışını değiştiren çok güzel bir sözü var:

“Mutluluk varılacak bir yer (hedef) değil, yolculuğun kendisidir.”

Oysa insanoğlu genellikle mutlu olmak için bazı şeylerin gerçekleşmesini, bazı şeyleri elde etmeyi bekler. Bu insan doğasında olan bir durumdur da, bir de toplumu böyle düşünmeye, yaşamaya iten etkenler var.

Bunun adı çaresizliktir. Yoktur elde avuçta hiçbir şey, bir zaman geçip o eksiklerin tamamlanması beklenir. Bu beklentiyi yaratan da siyasi iktidardır.

“Bu yıl dişimizi sıkalım, seneye refaha kavuşuyoruz.”

“Enflasyon şimdi yüksek ama birkaç aya kalmaz, düşecek.”

Arada bahane üretmekten de geri durulmaz tabii ki...

“Tüm ülkeler üstümüze üstümüze geliyor, öyle olmasa neler neler yapmıştık.”

“Yurt içinde şu şu olayları yaşamasaydık çok daha ileri gitmiştik ama o olaylar yok mu, bize çok pahalıya patladı.”

Bahane bitmez; ama bu sırada ömür geçer gider.

Toplum zaten yoksuldur da, giderek daha da yoksullaşır.

Gidiş iyiye değil, kötüye...

Yerimizde saymaya bile razıyız; ama o bile mümkün olmuyor.

21.03.24

TÜİK'in gelir dağılımına ilişkin çalışmasına bakıyoruz; göze çarpan iki temel olumsuzluk var.

Bir; durum felaket, gelir dağılımı çok bozuk.

İki; gelir dağılımı bozukluğu her geçen yıl daha da artıyor.

Özellikle yoksul kesim giderek daha da yoksullaşıyor.

Aslında resmi verilere de pek ihtiyaç yok; çıkın sokağa her şeyi gözlemek mümkün.

Ağırlıkla emeklilerin durumu...

Belli bir yaşa gelmiş insanlara "**Sabret, seneye daha iyi olacak**" deniliyor da bu beş sene önce de söylenmişti, on sene önce de, şimdi de söyleniyor. Orta yaşın üstündeki bu insanlar üç beş yıl sonrasının iyi olacağına ister istemez inanmak istiyor, belki inanıyor da, o yıllarda durum gerçekten iyi olsa bile ya o zamana kadar geçen dönem ne olacak?

Daha çok emekliler gecenin bir yarısında yarım kilo et almak için sıraya giriyor, sonra bir bakan çıkıp son bir yılda yüzde 100'ün üstündeki et zammını "Az bir şey" diye yorumlayabiliyor.

Yine altını çizelim; varsayın ki üç beş yıl sonrası gerçekten çok iyi olacak, ete gerçekten "Az bir şey" zam gelecek, peki ya bu üç beş yıldaki sefalet ne olacak?

Şu gelir dağılımına bakın!

Dönelim yeniden TÜİK'in gelir dağılımı verilerine... Üstelik bu veriler 2022 yılındaki durumu gösteriyor. Anket geçen yıl yapıldı ama veriler 2022'ye ait.

Tabloda yüzde 5'lik gelir gruplarının toplam gelirden ne kadar pay aldıklarını görüyorsunuz.

Tablodaki kırmızılara dikkat!

Gelir dağılımında 2022'nin verilerini önce 2021 ile kıyasladık, sonra da 2006-2021 döneminin ortalaması ile...

İlk üç yüzde 5'lik grubun payı zaten öylesine düşük ki zaman içinde bir değişiklik yok.

Sonrasında yoksullaşma başlıyor; gelirden görece yüksek pay alanların durumu bile kötüye gidiyor.

21.03.24

Gelirini 2022'de 2021'e göre ancak son yüzde 5'lik iki grup, yani en zengin yüzde 10'luk grup artırmış. Zengin daha da zengin olmuş.

2022'de 2006-2021 döneminin ortalamasına göre ise gelirden aldığı payı artıran tek bir grup var; son yüzde 5, yani en zengin yüzde 5. En yoksul yüzde 15'in geliri sabit kalmış, sonraki yüzde 80'in geliri azalmış, son yüzde 5 ise daha da zenginleşmiş.

Hani orta direk yok oldu diyoruz ya, öyle görünüyor ki görece zengin kesimler bile kayba uğramış.

Bu tablodaki veriler çok önemli.

Bu tablo yoksullaşmanın resmidir.

Tablo devlet eliyle yapılmış, zaten bu tablo devlet eliyle oluşturulmuştur.

Şu soruyu herkes sormak durumundadır:

“Yıllar yılı yoksulu daha yoksul, zengini daha zengin yapan ekonomi politikası, şimdi nasıl ve daha da önemlisi niye değiştirilecek de kırmızılar en yoksul kesimlerden başlayarak maviye dönecek?”

Hanehalkı kullanılabilir gelirinin % 5'lik gruplara göre dağılımı (%)

Anket yılı	2023	2022	2022-2021	2006-2021	2022-ort.
Referans yılı	2022	2021	farkı	ortalaması	farkı
1.yüzde 5	0,9	0,9	0,0	0,9	0,0
2.yüzde 5	1,4	1,4	0,0	1,4	0,0
3.yüzde 5	1,7	1,7	0,0	1,7	0,0
4.yüzde 5	1,9	2,0	-0,1	2,0	-0,1
5.yüzde 5	2,1	2,2	-0,1	2,3	-0,1
6.yüzde 5	2,3	2,5	-0,2	2,5	-0,2
7.yüzde 5	2,6	2,7	-0,1	2,8	-0,2
8.yüzde 5	2,8	3,0	-0,2	3,0	-0,2
9.yüzde 5	3,0	3,2	-0,2	3,3	-0,3
10.yüzde 5	3,3	3,5	-0,2	3,6	-0,3
11.yüzde 5	3,6	3,8	-0,2	3,9	-0,3
12.yüzde 5	4,0	4,1	-0,1	4,2	-0,3
13.yüzde 5	4,4	4,5	-0,1	4,6	-0,2
14.yüzde 5	4,8	4,9	-0,1	5,1	-0,3
15.yüzde 5	5,3	5,4	-0,1	5,6	-0,2
16.yüzde 5	5,9	6,0	-0,1	6,2	-0,3
17.yüzde 5	6,8	6,8	0,0	7,0	-0,3
18.yüzde 5	8,0	8,0	0,0	8,3	-0,3
19.yüzde 5	10,3	9,8	0,4	10,5	-0,2
20.yüzde 5	24,7	23,3	1,4	21,2	3,6

Tüketici sandığa moralsiz gidiyor

Naki BAKIR

21 Mart 2024 Perşembe

Tüketici Güven Endeksi, mart ayında 79,4'le yerinde saydı. Endeks, bu yıl üç ayda yüzde 2,5 artmakla birlikte bir yıl önceki düzeyinin yüzde 1 altında.

Yerel seçimlere sayılı günler kala, tüketicilerin hem kendi maddi durumları hem de genel ekonomiye ilişkin değerlendirmelerinde, beklenti ve umut düzeylerindeki kronik olumsuzluk sürüyor. 16 milyon dolayında emeklinin seyyanen iyileştirme talebi henüz karşılık bulmazken, oy verme davranışlarına etki eden psikolojik faktörlerin başında gelen "tüketici güveni", mart ayında yerinde saydı.

Tüketici Güven Endeksi, alt endeksleri ve değişim oranları (Mevsimsel etkilerden arındırılmış)						
	Mart	Aralık	Mart	Değişim, %		
	2023	2023	2024	Aylık	3 Aylık	Yıllık
TÜKETİCİ GÜVEN ENDEKSİ	80,1	77,4	79,4	0,1	2,5	-1,0
Geçen 12 aya göre mevcut dönemde hanenin maddi durumu	66,0	63,4	66,6	-0,8	5,0	0,8
Gelecek 12 aylık dönemde hanenin maddi durum beklentisi	79,6	76,1	78,9	0,9	3,7	-0,8
Geçen 12 aylık döneme göre mevcut dönemde genel ekonomik durum	54,6	49,1	49,9	-4,5	1,6	-8,6
Gelecek 12 aylık dönemde genel ekonomik durum beklentisi	83,0	75,8	74,9	0,4	-1,2	-9,8
Gelecek 12 aylık dönemde işsiz sayısı beklentisi	74,7	73,1	77,2	0,9	5,6	3,4
Geçen 3 aya göre gelecek 3 ayda yarı-dayanıklı tük. mallarına harç.	102,6	107,4	109,9	0,9	2,3	7,2
Mevcut dönemin dayanıklı tüketim malı satın almak için uygunluğu	40,8	53,7	55,7	10,2	3,6	36,5
Geçen 12 aya göre gelecek 12 ayda dayanıklı tük. mallarına harcama	92,0	94,5	97,0	-0,5	2,7	5,5
Mevcut dönemin tasarruf etmek için uygunluğu	65,0	73,4	74,8	2,5	1,9	15,2
Hanenin içinde bulunduğu mali durum	76,9	74,7	80,1	2,8	7,2	4,2
Gelecek 12 aylık dönemde tasarruf etme ihtimali	31,9	34,5	41,1	5,1	19,1	28,7
Gelecek 3 aylık dönemde tüketimin finansmanı için borç kullanma	52,1	52,1	52,8	2,9	1,3	1,3
Geçen 12 aylık dönemde tüketici fiyatlarının değişimi	19,4	18,3	17,9	-12,9	-2,0	-7,7
Geçen 12 aya göre gelecek 12 ayda tüketici fiyatları	66,8	56,7	53,5	-1,9	-5,6	-19,8
Geçen 12 aya göre gelecek 12 aylık dönemde ücretlerin değ.	119,8	122,4	115,2	0,1	-5,9	-3,8
Gelecek 12 aylık dönemde otomobil satın alma ihtimali	14,8	16,9	19,2	8,5	13,6	29,9
Gelecek 12 aylık dönemde konut tamiratına para harcama	25,5	29,8	32,3	6,6	8,4	26,5
Gelecek 12 aylık dönemde konut satın alma veya inşa ettirme	9,0	9,4	10,7	10,3	13,8	19,6

Türkiye İstatistik Kurumu ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası iş birliği ile her ay yapılan Tüketici Eğilim Anketinden hesaplanan ve tüketicilerin genel güven düzeyini

21.03.24

yansıtan Tüketici Güven Endeksinin şubattaki 79,3'lük düzeyi martta 79,4 oldu. Endeks aylık bazda sadece yüzde 0,1, ilk üç ayda yüzde 2,5 artmakla birlikte bir yıl öncekinin yüzde 1 altında kaldı ve "normal" kabul edilen 100 sınır değerinin çok altında kalmaya devam etti.

Dünyada ekonomideki gelişmeleri yakından izlemek için kullanılan öncü bir gösterge olarak tüketicilerin genel ekonomik gidişata ve kendi mali durumlarına dair beklenti ve değerlendirmelerini, harcama ve tasarruf eğilimlerini ölçen tüketici güven endeksinin 100'den büyük olması güvende iyimser, 100'den küçük olması kötümser (güvensiz) durumu yansıtıyor.

Sandiğa nasıl yansır?

Tüketici güveninde kötümserliğin mart ayında da varlığını sürdürmesinde ise enflasyonda devam eden yükseliş ivmesinin, artan hayat pahalılığının haneler üzerinde artan olumsuz etkisi yanında, seçim öncesi çeşitli sosyal kesimlerde oluşan beklentilerin yeterince karşılık bulmaması, özellikle de önemli bir bölümü 10 bin TL'lik en alt düzeyden aylık alan emekli kesimin seyyanen iyileştirme taleplerine henüz olumlu yanıt alamamasının etkili olduğu değerlendiriliyor.

Genel anlamda tüm seçmenler "tüketici" konumunda bulunuyor. Ancak, milli gelirin yaklaşık yüzde 50'sini nüfusun yüzde 20'si paylaşıırken, kalan yarısını paylaşan yüzde 80'lik kesimin mevcut durum algısı ve geleceğe ilişkin güven düzeyi daha büyük önem taşıyor. Güven düzeyinin kötümser alanda kronikleşen düzeyinin, tüketicilerin yerel seçimde oy verme davranışına da etki edebileceği belirtiliyor.

Geçmiş seçim sonuçları ile tüketicilerin güven düzeyi arasındaki ilişki dikkati çekiyor. Genelde güven endeksinin seçim ayında 100'e yakın ve/veya yükselişte olduğu dönemlerde iktidar partileri lehine, bu değer çok altında çıktığı ya da düşüşte olduğu zamanlarda ise tersine sonuçlar alındığı göze çarpıyor.

Son iki seçimde ne oldu?

Muhalefet partilerinin oy grafiğinin yükselterek önemli büyükşehir belediyelerini kazandığı bir önceki yerel seçimin yapıldığı Mart 2019'da da endeks 81,1'le sınır değer çok altında bulunuyordu.

Güven endeksi, iktidar partisinin zaferle çıktığı son genel seçimlerin yapıldığı Mayıs 2023'te ise 91,1'le son beş yılın zirvesine çıkmıştı. Seçim öncesi sosyal kesimlere yönelik iyileştirmeler ve oluşan pozitif beklentilerin yarattığı güven artışı, genel seçim sonuçlarına yansımıştı.

Ancak sonrasında, yaz aylarında yaşanan kur şoklarının da etkisiyle artan "kriz" algısı ile endeks sert biçimde düşerek ağustosta 68'e kadar indi. İzleyen dönemde mutedil seyirle yükselişe geçen güven endeksi eylülde 71,5'e, ekimde 74,6'ya, kasımda

75,5'e, aralıkta 77,4'e ve bu yılın ocak ayında 80,4'e kadar çıktı, ancak şubatta 79,3'e indi ve martta da fazla değişmedi.

İki alan dışında tümü kötümser

Tüketici güven endeksini oluşturan değerlendirme ve beklentilerle ilgili alt endekslerden sadece "geçen 3 aya kıyasla gelecek 3 ayda yarı dayanıklı tüketim mallarına harcama" yapma eğilimi 109,9 ile ve rutin ücret ayarlamalarına bağlı doğal bir beklenti olan "geçen 12 aya göre gelecek 12 ayda ücretlerin değişimi" 115,2 ile sınır değer olan 100'ün üzerinde çıkarken, diğer tüm endeksler bu değer altında kaldı. Geçen 12 aya göre gelecek 12 ayda dayanıklı tüketim mallarına harcama eğilimini gösteren alt endeksin değeri ise düşmeye devam ederek 97'ye indi.

Maddi durumda iyileşme beklenmiyor

Geçen 12 aylık döneme göre hanenin mevcut maddi durumuna ilişkin 100'ün altındaki kötümser bölgeden çıkamayan alt endeksin ocak ayında 67,2 olan, şubatta 67,1'e inen değeri, martta da yüzde 1'e yakın düşüşle 66,6'ya kadar geriledi. Gelecek 12 aylık dönemde hanenin maddi durum beklentisine ilişkin alt endeks ise yüzde 1'e yakın bir artışla 78,9 olmakla birlikte kötümser alanda kalmaya devam etti. Başka deyişle son bir yılda maddi durumu kötüleşen çoğunluk, gelecek 12 ayda kayda değer bir iyileşme beklemiyor.

Genel ekonomide kötüleşme beklentisi

Geçen 12 aylık döneme göre mevcut ekonomik durum hakkındaki görüşü yansıtan alt endeks yüzde 4,5'lik bir düşüşle 49,9'a kadar indi. Bu değer 2023 sonundakinin yüzde 1,6 üstünde, ancak bir yıl öncekinin yüzde 8,6 altında geldi. Gelecek 12 ayda genel ekonomik durum beklentisine ilişkin endeks de martta 74,9'la yerinde saydı.

Söz konusu beklentinin düzeyinin bir yıl öncekinin yüzde 9,8 altında olduğu belirlendi. Gelecek 12 ayda işsiz sayısına ilişkin alt endeks değeri ise önceki aya göre yüzde 0,9 artarak 77,2 oldu. Bu endeksin artması işsiz sayısının azalacağı, düşmesi ise artacağı yönünde beklenti ifade ediyor. Buna göre işsizlikte artış beklentisi martta, önceki aya göre az da olsa düştü.

Ev, otomobil umudu artamıyor

Alt endeksler içinde en düşük değeri alabilen hanelerin gelecek 12 ayda konut satın alabilme veya inşa ettirme ihtimaline ilişkin endeksin şubatta sadece 9,7 olan değeri, martta da yüzde 10,7 olarak ölçüldü. Baz değer 100 olduğu dikkate alınca konut alma umuduna ilişkin alt endeksin değeri, aşırı "umutsuz" bir durum anlamına geliyor.

Gelecek 12 ayda konut tamirine para harcama eğilimine ilişkin endeks ise martta 32,3'le biraz daha iyimser düzeyde. Tüketici güvenini oluşturan alt endeksler içinde

21.03.24

umut düzeyinin diplerde olduğu bir diğer gösterge de otomobil satın alma beklentisi. Gelecek 12 ayda otomobil alma beklentisini ölçen endeksin değeri de şubatta 17,7 olan değeri, martta 19,2'ye gelebildi.

Mevcut dönemin tasarruf etmek için uygunluğuna ilişkin endeksin şubatta 73 olan düzeyi ise yüzde 2,5 artışla 74,8'e çıktı. Önceki 12 aylık döneme göre gelecek 12 ayda tüketici fiyatlarının değışimine ilişkin "beklenti" endeksinin ocak ayında 54 olan, şubatta yüzde 1,1 artarak 54,6'ya yükselen değeri ise martta yüzde 1,9 düşerek 53,9'a geriledi.

Abdulkadir Selvi

PKK'yla mücadelede yeni konseptin kodları

Tam 10 gün sonra sandık başında olacağız.

Siyasetin sıcak gündemi, para kuleleriyle ilgili soruşturmada yaşanan gelişmeler ve Gökhan Zan olayı varken, bugün yine kulislere ara verip PKK ile mücadele ve Irak'la yaşanan yeni süreci yazacağım. Çünkü bu bizim beka sorunumuz. Daha dün şehit verdik. Gece yarısı operasyon yaptık.

Irak sınırimızdan içerde, 90'lı yıllardan bu yana PKK'nın kullandığı kampların olduğu bölgede geçici ve kalıcı askeri üslerimiz var. Pençe-Kilit Operasyonu devam ediyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın deyimiyle bu yaz Irak sınırimız terörden temizlenecek, çember kapatılacak.

GÜVENLİ HAT

Peki bu nasıl olacak?

Irak'a düzenlenecek harekâtın askeri boyutuna girecek değilim. Sadece şunu söyleyebilirim; Irak sınırimızdan 30-40 km derinlikte bir alana inip Hakurk, Metina, Zap, Avaşin ve Haftanin'den aşağıda, Gara'nın altındaki düzlük alanda bir güvenli hat kurulacak. Böylece sınırimızda teröristlerin geçisini engelleyecek olan fiili bir tampon bölge oluşturulacak.

ORTAK OPERASYONUN MANTIĞI

Operasyonu elbette ki Türk Silahlı Kuvvetleri yapacak. Ancak biz PKK'yı yasaklı örgüt ilan eden Irak merkezi yönetimi, Erbil ve Haşdi Şabi'nin de operasyonda görev üstlenmesini istiyoruz. Çünkü PKK aynı zamanda Irak için de bir tehdit hatta Irak için daha büyük bir tehdit. Çünkü Irak'ın topraklarını kullanıyor.

IRAK-SURİYE SINIRI

Şimdi Türkiye-Irak sınırının güvenliğini sağladık da Irak ile Suriye arasındaki sınırın güvenliği mi kaldı diye düşünenler olabilir. Ama sahadaki gerçek öyle değil. Dışişleri Bakanı Hakan Fidan'ın CNN Türk'teki açıklamalarını izlerken, biz şimdiye kadar bu konuyu neden gündemimize almamışız diye düşündüm. Çünkü örgüt Irak'tan Suriye'ye, Suriye'den Irak'a geçerek güçlerini takviye ediyor.

HAKAN FİDAN'IN TESPİTİ

Hakan Fidan, "Suriye ve Irak arasındaki terör geçişini önlemek için merkezi hükümetle çalıştık. Haşdi Şabi ile Sincar'a yönelik konuştuk. Amacımız Irak ve Suriye arasındaki sınır emniyetini sağlamak. Örgütün aradaki boşluğu kullanmaması lazım. Örgüt iki yerdeki gücünü bir araya getirerek sinerji yaratmak istiyor" dedi.

Türkiye'nin olası bir askeri harekâtı sırasında Irak-Suriye sınırının tutulması önemli olacak. Irak merkezi yönetimi ve Haşdi Şabi ortaklaşa bu konuda tedbir alacağını ifade etmiş. Benim bildiğim Türkiye sadece onların inisiyatifine bırakmaz, kendi önlemini alır.

BÖLGESEL KALKINMA VİZYONU

Irak'la ilişkilerde bir süredir yeni bir konseptten söz ediyorum ya onun altını doldurmak ve yeni sürecin kodlarını vermek istiyorum. Irak- Türkiye ilişkilerinde son dönemlerin en iyi ivmesi yakalandı. ABD'nin Irak'tan ve Suriye'den çekilmeyi tartıştığı bir dönemde bu hayati derecede önemli.

Önce Dışişleri Bakanı Hakan Fidan'ın bu konudaki açıklamasını aktarmak istiyorum.

"Bizim amacımız ortaklarımızla terörle mücadelede ortak hareket etmek. Bu onların da çıkarına. Irak'ta herkes elektrik, yol, hastane, iyi eğitim istiyor. Koalisyona ciddi baskı yapıyorlar. Petrol açısından zengin bir ülke. Siyasiler kalkınmaya odaklanmak istiyorlar. Bu konuda bizden daha iyi bir örnek ve ortak olamaz. Bizim dış politikamız vizyonumuz önemli. Bölgede ortak refaha dayalı bir vizyon. Bunun olması için güvenlik sorununun ortadan kalkması lazım."

Irak'ın da kalkınmaya ihtiyacı var. Hem de dünyada en çok kalkınma ve refaha ihtiyacı olan ülke; Irak. Bunu da ancak Türkiye ile sağlayabilirler. ABD, İran ne verdi? İşgal ve iç savaştan başka?

İRAN DA DAHİL OLABİLİR

Hakan Fidan, ortak kalkınmaya dayalı bölgesel vizyondan söz ediyor. Bunu Fidan'dan bir başka alıntı yaparak biraz daha açmak istiyorum.

21.03.24

“İllegalitenin olduğu yere büyük ekonomik yatırımların olmayacağını gördüler. Irak'ın buna ihtiyacı var. Ekonomik ve güvenlik boyutlarına İran da dahil olabilir. İran'la bir araya geldiğimizde Irak'ı ve terörü konuşuyoruz. Ama bölgesel kalkınma önemli.”

İRAN FAKTÖRÜ

İran buna katılır mı bilmem. O konuda endişelerim var. Ama Suriye ve Irak'taki etkinliği dikkate alındığında İran bölgenin en önemli güçlerinden biri. O nedenle İran'ı içine almayan bir bölgesel vizyon etsik olur.

BAĞDAT PAKTI DEĞİL

Benim bu denli ilgilenmeme neden olan şey, Irak'la ilişkilere sadece terörle mücadele boyutuyla bakılmaması. Artık bölgesel bir kalkınma vizyonu ile yaklaşılması. Bunun ilk adımı neden Türkiye ile Irak arasındaki “Kalkınma Yolu” projesi olmasın? Çünkü siz bölgesel bir kalkınma sürecine girdiğinizde terörle mücadele zaten onun bir alt başlığı haline gelmek zorunda. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa neden bir daha savaşmayalım diye ekonomik kalkınma temelli Avrupa Birliği'ni kurdu?

Bu coğrafyanın zorluğunu biliyorum. Geçmişte Türkiye, İran, Irak, Pakistan ve Birleşik Krallık arasında siyasi birliği önceleyen Bağdat Pakti kurulmuştu. Bağdat Pakti'nden dolayı Irak'ta Nuri Said Paşa'nın ve Türkiye'de Menderes'in başına gelenlerin farkındayım.

Ama artık dünya eski dünya değil, Türkiye eski Türkiye değil.

ORTAK KOMİTELER

14 Mart'ta Bağdat'ta yapılan toplantıda ticaret, tarım, enerji, su, sağlık ve ulaştırma alanlarında çalışacak daimi komitelerin oluşturulması kararı alınmıştı. Bu komiteler daimi olacak ve bakanlar başkanlık edecek. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın nisan ayının son haftasında Irak'a yapacağı ziyarette bu konuda çerçeve anlaşmasının imzalanması bekleniyor.

ABD SURİYE'DEN ÇEKİLİRSE

Irak ve Suriye'deki dinamikleri konuşurken bir meslektaşım, “Devlet olmak ne kadar zormuş” demişti. Gerçekten de öyle.

Irak ve Suriye'de ABD, Rusya ve İran'la dans ediyoruz.

ABD, Suriye'den çekilmeyi tartışıyor. ABD, Trump'a hazırlanıyor. Trump, çekilin talimatı verirse ne yaparız diye hazırlık yapıyorlar. ABD çekilirse bu alanı Rusya ve İran mı dolduracak? Bizim etki alanımız ne olacak? Bu gelişme en çok bizi ilgilendiriyor.

21.03.24

ABD'İN PKK PLANI NE

Çünkü ABD, Suriye'den çekilirse PKK'ya ilişkin bir planı var mı? Onu anlamamız gerekiyor. PKK'yı ne yapacak? Edindiğim izlenim ABD'nin PKK konusunda kafasının karışık olduğu yönünde. Centcom'un PKK konusundaki planları ise çok tehlikeli.

ABD'nin Suriye planında PKK'nın pozisyonunu başlı başına bir yazı konusu yapacağım için burada kısa keseceğim.

Esfender KORKMAZ

Hesabınızı dolara göre yapın

Son 50 yıldır hükûmetler TL üstünde tepinip duruyor. Bundan önceki hükûmetler de, bütçeyi siyasi popülizmde kullandı. Bu hükûmet ise aşırı istismar etti. Şimdi yerel seçimler para dağıtma yarışıyla geçiyor. Bütçe açıkları ve bütçenin popülizm amaçlı kullanılması ekonomik istikrarı bozdu. Hiçbir hükûmet istikrar için kemer sıkmayı göze alamadı. Sürekli devalüasyonlar, TL'yi dünyada en değersiz para yaptı.

1-2001 krizinde koalisyon hükûmeti vardı ve halk siyasi sorunlardan sıkılmıştı. AKP yeni iktidar olmuştu ve hassas davranıyordu. Bu nedenle IMF programı da yararlı oldu ve o yıllar TL değer kazandı.

Söz gelimi 2007 yılı sonunda, 2003 temel yılı ve TÜFE bazlı reel kur endeksi 127 idi. Yani döviz sepetine karşı TL yüzde 27 oranında daha değerli idi. Bunun nedeni o yıllarda yüksek reel faiz ve düşük kur nedeni ile bol sıcak para girmesi ve döviz arzının artmasıydı. Ama o zaman da hükûmet bu konjonktürü yönetemedi. Söz gelimi kurun dengeye gelmesi için sıcak paraya kontrol mekanizması getirmede. MB kurları etkileyecek kadar döviz almadı. Sonunda, değerli TL nedeni ile ithal girdi fiyatları daha düşük kaldığı için, iplik fabrikaları kapandı. İplik ithal etmeye başladık. Pamuk ekimi durdu. Pamuk ithal etmeye başladık. Üretim ithal girdiye bağımlı oldu.

Siyasi iktidar, 2018 sonrası popülizmi ve kamplaşmayı tırmandırdı. Şimdi daha beterini yaşıyoruz, TL'den kaçış hızlandı. Herkes hesabını dolar üstünden yapıyor ve dolar adeta millî para gibi kullanılıyor.

İthal mallarda ticaret, ikinci el satışlar, doğrudan dolar üstünden yapılıyor. Bu doğru da olabilir... Ancak bazı sektörlerde işçi ücretleri de dolar üstünden hesaplanıyor. Denizcilik sektöründe servisler, işçilikler tamamıyla Euro üstünden hesaplanıyor.

Bugün de yatırım ortamı olmadığı için girdileri içerde üretmek için kimse yatırım yapmıyor. Bu günkü cari açıkların temelinde bu yanlışlar var.

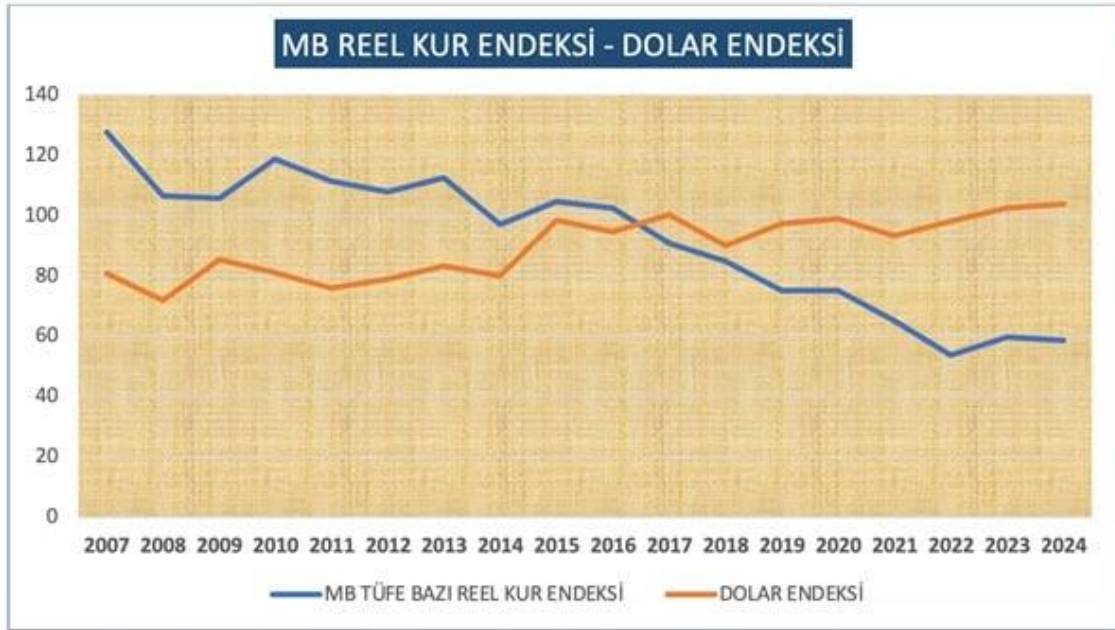
2-2007 yılında bir dolar 1,2985 TL idi. Asgari ücret yıl ortalaması olarak 546,5 lira idi. Dolar cinsinden 420,87 dolar idi. Bugün asgari ücret 17.000 liradır. Dünkü kurdan 524,97 dolar eder.

21.03.24

2007 yılında dolar endeksi 82,930 idi. Mart 2024'te 103,807 oldu. Dolar endeksine göre düzeltirsek bugünkü asgari ücret 2007 doları olarak 657,14 dolar eder. Yani bugün asgari ücret daha yüksektir. Ama yoksulluk ve geçim sıkıntısı daha fazladır. Bunun tek nedeni enflasyonun düşük hesaplanması olabilir. Bunun içindir ki TL'ye güven sorunu çok yönlüdür. Kimse TL hesabıyla yürümek istemiyor.

3- Bütün bunların sonucu olarak, aşağıda grafikte görüldüğü gibi dolar bütün dünyada değer kazanıyor. Ama TL daha yüksek oranda değer kaybediyor.

Not: 2007 Eylül ayı, 2024 şubat ayı, diğer yıllar Mart ayı
MB 2003 temel yılı, TÜFE bazlı reel kur endeksi

4-Seçim sonrası kurda risk daha çok birikmiş olacaktır.

Kredi daralması var. Kredi kartlarında faiz artışı ve vade kısıtlaması yapıldı. Harcamalar kısılmak isteniyor. Ama asgari geçim seviyesinde harcamalar kısılmaz. Asgari geçim seviyesinde olanlar, yaşamak için harcama yapmak zorundadır.

Kaldı ki siyasi iktidar, kredi ve kredi kartlarında daraltma yaparak, halkı kendi dağıttığı seçim rüşvetine mecbur bırakıyor. Ve daha çok para dağıtılıyor.

Bu durumda ekonomik istikrar sorunu devam edecektir.

Önceki bir yazımda da yer vermiştim; Türkiye'ye bir yandan döviz girmiyor, öte yandan döviz ihtiyacı artıyor.

*Bir yıl içinde ödenmesi gereken dış borç stoku 226,6 milyar dolara yükseldi.

*34 milyar dolar tahmini cari açık bekleniyor.

21.03.24

*Türkiye'nin yurt dışı varlıkları ile yurt dışına olan yükümlülüklerinin farkı olarak tanımlanan net uluslararası yatırım pozisyonu eksi 285,2 milyar dolardır.

*Kur korumalı mevduatın tasfiye edilmesi dövize talebi artırıyor.

Bu durumu Swaplarla veya dolar tahviline yüzde 10 faiz vermekle, sürdürmek imkânı yoktur. Türkiye'de dış borçlarda temerrüt riski yüksektir. Döviz talebi arttıkça, kur artışı kaçınılmazdır. TL hâlen yüzde 41 oranında daha düşük değerdedir. Buna rağmen riskler daha yüksek olduğu için, doların artması kaçınılmazdır. Ama bu kadar kırılgan bir ekonomide ve ekonominin yönetilemediği bir konjonktürde nereye kadar artacağını ve ne olacağını kimse tahmin edemez.

Siz yine altın ve dövizde kalın.